

DE POENITENTIAE Sacramento.

Quemadmodum humanae naturae fragilitas, & imbecillitas omnibus nota est, eamque in se ipso quisque facile experitur: ita, quantum habeat necessitatem Poenitentiae Sacramentum, ignorare nemo potest. Quòd si diligentiam, quae à Parochis in unoquoque argumento adhibenda est, ex rei, quam tractant, magnitudine, & pondere metiri oportet, omnino fatebimur, eos nunquam in huius loci explicationi adeò diligentes futuros esse, ut satis videri possit: quin etiam de hoc Sacramento, quam de Baptismo, eò accuratius agendum est, quòd Baptismus semel tantum administratur, nec iterari potest; Poenitentiae verò toties locus datur, ejusque repetendae toties necessitas imposita est, quoties post Baptismum peccare contingat: ita enim à Tridentina Synodo dictum est, Sacramentum Poenitentiae non secus lapsis post Baptismum, ac Baptismum nodum regeneratis, ad salutem necessarium esse: vulgatae illa Sancti Hieronimi sententia ad omnibus, qui deinceps res sacras tradiderunt, magnopere comprobatur, Poenitentiam esse secundam tabulam. Ut enim, confracta navium viâ servandae periculum reliquum est, si fortè tabulam aliquam de naufragio liceat arripere: ita post amissam Baptismi innocentiam, nisi quis ad Poenitentiae tabulam configrat, sine dubio de ejus salute desperandum est. Haec autem non ad Pastores solum, sed ad reliquos etiam fideles excitantur

dos dicta sint; ne fortè in eis rei maximè necessariae incuria reprehendatur. Primum enim communis fragilitatis memores omni studio optare debent, ut divina ope adjuvi, sine casu, aut prolapsione aliqua in via Domini progredi possint; quòd si nonnumquam offenderint, tum verò summam Dei benignitatem intuentes, qui tantquam bonus pastor ovium suarum vulnera obligare, eisque mederi solet, hoc saluberrimum Poenitentiae medicamentum nunquam in aliud tempus differendum esse cogitantur.

Ut autem rem ipsam aggrediamur, prius explicanda est varia huius nominis potestas, & notio, ne aliquis ambiguitate vocis in errorem inducatur. Nonnulli enim Poenitentiam pro satisfactione accipiunt. Alii, à catholicae fidei doctrina longissimè remoti, cum arbitrentur Poenitentiam nullam temporis praeteriti rationem habere, nihil aliud, quam novam vitam esse definiunt. Docendum est igitur, multiplicem esse huius nominis significationem. Primum enim Poenitentia de iis dicitur, quibus aliquid displicet, quod ante placuerit, nulla habita ratione huius cogitationis, bonum ne an malum fuerit. Sic omnes poenitet, quorum tristitia secundum seculum est, non secundum Deum; cujusmodi poenitentia non salutem affert, sed mortem. Altera est poenitentia, cum quis ex scelere admissio, quod quidem antea placebat, dolore non Dei, sed sui ipsius causa concepit. Tertia est, cum non solum admissi sceleris causa intimo animi sensu dolemus, vel ejus doloris externam etiam aliquod signum damus, verum

*De propria
nitentiae
signifi-
catione.*

*2. Cor.
7.*

verum unius Dei causa in eo dolore sumus. Ac singulis quidem poenitentiae generibus, quae commemorata sunt, Poenitentiae vox propriè convenit; nam cum in sacris litteris Deum poenitere legimus, id per translationem dici perspicuum est; eo enim loquendi genere, quod ad hominum mores accommodatum est, sacrae litterae utuntur, cum Deum vocare aliquid constituisse declarant; quod non aliter facere videatur, quam homines, quos si alicujus rei poeniteat, eam commutare omni studio laborant. Sic ergo scriptum est, poenituisse eum, quod hominem fecisset: & alio loco, quod Saul regem constituisset. Verum inter has Poenitentiae significationes magnum discrimen observare oportet. Prima enim in vitio ponenda est: altera est quadam commoti, & perturbati animi affectio: tertium ad virtutem pertinere, tum Poenitentia esse dicimus, quae significatio huius loci propria est: ac primum quidem de ipsa, ut virtutis parte, agendum est; non solum, quia fidelis populus ad omne virtutis genus institui à Pastoribus debet; sed etiam, quia huius virtutis actiones tanquam materiam praebent, in qua Poenitentiae Sacramentum versatur; ac nisi prius, quae sit Poenitentiae virtus, rectè intelligatur, Sacramenti etiam vim ignorari necesse est. Quare in primis monendi, hortandique sunt fideles, ut omni contentione, & studio in intima animi poenitentia, quam virtutem dicimus, elaborent; sine qua ea, quae extrinsecus adhibetur, parum admodum profutura est. Intima autem poenitentia est illa, cum ad

Deum non ex animo convertimus, & commissa à nobis scelera testamur, & odio habemus; simulque illud nobis certum, & delibenterum est, malam vite consuetudinem, corruptosque mores emendare, non sine spe veniae à Dei misericordia consequende. Hanc verò dolor, & tristitia, quae perturbatio, & affectio est, & passio à multis vocatur, consequitur, veluti comes peccatorum, detestationi adjuncta: quomobrem apud complures ex Sanctis Patribus Poenitentiae definitio hujusmodi animi cruciatu declaratur. Verum in eo, quem poenitet, fides Poenitentiam antecedit, necesse est; neque enim potest quisquam se ad Deum convertere, qui fide caret; ex quo fit, ut nullo modo Poenitentiae pars rectè dici possit. Quod autem intima haec poenitentia, ut antea diximus, ad virtutem pertinet, aperte ostendunt multa, quae de Poenitentia tradita sunt, praecipua. Lex enim de iis tantum actionibus, quae suscipiuntur cum virtute, praecipit. Negare praeterea nemo potest, quin dolere, quando, quomodo, & quatenus oportet, virtutis sit; hoc autem ut rectè fiat, Poenitentiae virtus praestat. Interdum enim evenit, ut ex admissis sceleribus minorem, quam par est, dolorem homines capiant, quin etiam, ut à Salomone scriptum est, nonnulli sunt, qui, cum malè fecerint, letantur, rursus verò alii ita se merori animi, & egritudine dedunt, ut de salute etiam prosum desperent: qualis fortissime Cain videri potest, qui ait; Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear: & qualis certè Judas fuit, qui poenitentia ductus, suspensio

Prov. 2.

Gen. 4.

*Trid.
Syn.*

S. Hieron.

vitam, & animam amisit. Ut igitur modum in dolore tenere possimus, Pœnitentiæ virtute adjuvamus. Sed idem etiam ex iis rebus colligi potest, quas sibi tanquam finem proponit is, quem verè peccati pœnitet. Primum autem hoc ei propositum est, ut peccatum aboleat, omnemque animæ culpam, & maculam abstergat. Alterum est, ut pro sceleribus admissis Deo satisfaciatur: quod quidem ad iustitiam referri perspicuum est; nam etsi inter Deum & homines propria iustitiæ ratio intercedere non potest, cum tam longo intervallo inter se distent: aliquam tamen esse iustitiam constat, cuiusmodi est inter patrem & filios, inter Dominum & servos. Tertium est, ut homo in Dei gratiam redeat, in cuius offensionem, & odium propter peccati fœditatem incurrit. Hæc verò omnia satis declarant, pœnitentiæ ad virtutem spectare.

Quibus virtus ad virtutem Pœnitentiæ perveniat.

Hebr.
31.

Isai. 62.

Sed docendum est etiam, quibus gradibus ad hanc divinam virtutem liceat ascendere. Primum itaque Dei misericordia nos prævenit, cordaque nostrâ ad se convertit. Quod cum precaretur Propheta; Convertite, inquit, nos Domine ad te, & convertemur. Deinde hoc lumine illustrati, per fidem ad Deum animo tendimus. Credere enim oportet accedentem ad Deum, ut Apostolus testatur, quia est, & iniquitibus se remunerator sit. Præterea motus timoris consequitur; & suppliciorum acerbitate proposita, animus à peccatis revocatur, atque huc videntur spectare illa Isaiaï verba; Sicut quæ concipit, cum appropinquaret ad partum, do-

lens clamat in doloribus suis; sic facti sumus. Huc deinde accedit spes impetrandæ à Deo misericordiæ, qua erecti vitam & mores emendare constituimus. Postremò charitate corda nostra accenduntur, ex qua liberalis ille timor, probris, & ingenuis filiis dignus, oritur; atque ita unum illud veritatis, ne qua in re Dei maiestatem lædamus, peccandi consuetudinem omninò deserimus. Hisce igitur quasi gradibus ad hanc præstantissimam Pœnitentiæ virtutem pervenitur: quæ prorsus divina & celestis virtus existimanda est; cui scilicet regnum cœlorum sacræ litteræ pollicentur; nam apud Sanctum Matthæum scriptum est: Pœnitentiæ agite: appropinquavit enim regnum cœlorum. Et apud Ezechielem: Si impius egerit pœnitentiæ ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iustitiam, vita vivet. Tum alio loco: Nolo mortem impij, sed ut convertatur. Impius à via sua, & vivat. Quod quidem de æterna, & beata vita intelligendum esse, planè constat. De externa verò Pœnitentiâ docendum est, eam esse, in qua Sacramenti ratio consistit, habereque externas quasdam res sensibus subiectas, quibus declarantur ea, quæ interius in anima fiunt. In primis autem explanandum fidelibus videtur, quare factum sit, ut Christus Dominus Pœnitentiæ in numerum Sacramentorum referri voluerit. Huius autem rei illa omninò causa fuit, ut nobis de remissione peccatorum, quam Deus pollicitus est, cum ait: Si impius egerit pœnitentiæ, &c. minus dubitare nobis lice-

Mat.

4.

Ezech.
18.

Ezech.
33.

liceret; vehementer enim pendere animo de intima pœnitentiâ opus esset, cum de suo cuique iudicio in iis, quæ agit, meritò timendum sit. Ut igitur Dominus huic nostræ solitudinij subveniret, Pœnitentiæ Sacramentum instituit, quo per Sacerdotis absolutionem peccata nobis remissa esse consideremus, conscientiaque nostræ ob fidem, quæ Sacramentorum virtuti meritò habenda est, paciores redderentur. Neque enim aliter accipienda est vox Sacerdotis, peccata nobis legitimè condonantis, quam Christi Domini, qui ait paralytico; Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Deinde verò, cum nemo salutem, nisi per Christum, ejusque passionis beneficio, consequi possit; consentaneum, nobisque utilissimum fuit, ejusmodi Sacramentum institui, cuius vi, & efficientia Christi sanguis ad nos defluens, peccata post Baptismum admissa eluere, atque ita reconciliatiōnis beneficium illi uni Salvatori nostro acceptum referre profiteremur.

Matth.
9.

Pœnitentiæ esse verè Sacramentum, & iterari posse.

Quòd verò Pœnitentiæ Sacramentum sit, Pastores ita facile ostendunt; ut enim Baptismus Sacramentum est, quia peccata omnia, ac præsertim quod origine contractum fuit, delet; eadem ratione Pœnitentiæ, quæ peccata omnia, post Baptismum voluntate, vel actione suscepta, tollit, verè, & propriè Sacramentum dicendum est. Deinde, quod caput est, cum illa, quæ extrinsecus tum à pœnitente, tum à Sacerdote fiunt, declarant ea, quæ interius efficiuntur in anima; quis neget, Pœnitentiæ veræ, & propriæ Sacramenti ratione præditam esse?

siquidem Sacramentum sacræ rei signum est; peccator autem, quem pœnitet, rerum, & verborum notis planè turpitudine abduxisse: itemque ex iis, quæ à Sacerdote geruntur, & dicuntur, misericordiam Dei, peccata ipsa remittentis, facile cognoscimus; quamquam hoc aperte indicant illa Salvatoris verba: Tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis. Absolutio enim Sacerdotis verbis enunciatâ, remissionem illam peccatorum signat, quam in anima efficit. Neque verò solum fideles docendi sunt, Pœnitentiæ in numero Sacramentorum habendam esse, sed eorum etiam, quæ iterari possunt. Quærenti enim Petro, num septies venia peccati danda esset, Dominus respondit; Non dico tibi usque septies; sed usque septuagies septies. Quare si cum ejusmodi hominibus agendum sit, qui summæ Dei bonitatis, & clementiæ diffidere videantur, confirmandum erit illorum animæ, atque ad spem divinæ gratiæ erigendum. Quod quidem facile consequentur tum hujus loci, & aliorum tractatione, qui in sacræ litteris permulti occurrunt; tum verò iis rationibus, & argumentis, quæ ex Sanctorum Chrysostomi & C. Chry libro de lapsis, & Ambrosii libris de Pœnitentiâ petere licebit. Jam, quoniam nihil fidei populo notius esse debet, quam hujus Sacramenti materia: docendum est, in eo maxime hoc Sacramentum ab aliis differre, quod aliorum Sacramentorum materia est aliqua res naturalis, vel arte effecta; Sacramenti verò Pœnitentiæ quasi materia sunt.

Matth.
16.

Matth.
18.

*S. Chry
D. Ambros.*

sunt actus penitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio, ut à Tridentina Synodo declaratum est: qui quatenus in penitente, ad integritatem Sacramenti, & plenam, ac perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes Penitentiae dicuntur. Neque verò hi actus, quae materia à Sancta Synodo appellatur, quia verè materia rationem non habeant, sed quia eius generis materia non sint, quae extrinsecus adhibeatur, ut aqua in Baptismo, & chrisma in Confirmatione. Quod autem ab aliis dictum est, peccata ipsa huius Sacramenti materia esse; nihil planè diversum dici videbitur, si diligenter attendamus. Ut enim ignis materiam ligna esse dicimus, quae vi ignis consumuntur: ita peccata, quae Penitentia delentur, rectè huius Sacramenti materia vocari possunt. Sed formae etiam explicatio Pastoribus praetermittenda non est, quod ejus rei cognitio excitet fidelium animos ad percipiendam summa cum religione huius Sacramenti gratiam. Est autem forma: Ego te absolvo: quam non solum ex illis verbis licet colligere: Quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelo; sed ex eadem Christi Domini doctrina ab Apostolis tradita, accipiunt. Ac quoniam Sacramenta id significant, quod efficiunt; & illa, Ego te absolvo, ostendunt peccatorum remissionem huius Sacramenti administratione effici; planum est, hanc esse Penitentiae perfectam formam; sunt enim peccata tanquam viscera, quibus contractae animae tenentur, & ex quibus Penitentiae Sacra-

mento laxantur: quod quidem non minus verè de illo etiam homine Sacerdos pronunciat, qui prius ardentissimè contritionis vi, accedente tamen confessionis voto, peccatorum veniam à Deo consecutus sit. Adduntur praeterea complures preces, non quidem ad formam necessariae, sed ut ea removeantur, quae Sacramenti vim, & efficientiam illius culpa, cui administratur, impedire possent. Quamobrem peccatores Deo ingentes gratias agant, qui tam amplam potestatem in Ecclesia Sacerdotibus tribuerit. Neque enim, ut olim in veteri lege Sacerdotes testimonio suo aliquem à lepra liberatum esse, dumtaxat renunciabant; ita nunc in Ecclesia ea tantum potestas Sacerdotibus facta est, ut aliquem peccatis absolutum esse declarent: sed verè tanquam Dei ministri absoluti; id quod Deus ipse, gratiae, & justitiae auctor, ac parens, efficit. Diligenter verò ritus etiam, qui ad hoc Sacramentum adhibentur, fideles observant: ita enim fiet, ut animo magis haereant, quae hoc Sacramento consecuti sunt, nimirum se tanquam servos clementissimo Domino, vel filios potius optimo parenti reconciliatos esse: & simul facilius intelligent, quid eos facere oporteat, qui velint (velle autem omnes debent) se tanti benefici gratos, & memores probare; nam quem peccatorum punitet, is se humili ac demisso animo ad pedes Sacerdotis dejicit; ut, cum se tam humiliter gerat, facile possit agnoscere, superbiae radices evellendas esse, à qua omnis scelera, quae desset, ortum habuerint, & enata sint. In Sacerdote autem, qui in eum legi-

Lev. 13.
& 14.

legimus iudex sedet, Christi Domini personam, & potestatem veneretur. Sacerdos enim, quem admodum in aliis, ita in Penitentiae Sacramento ministrando Christi munus exequitur. Deinde peccata sua penitens ita enumerat, ut se maxima, & acerbissima animadversione dignum esse fateatur: supplexque delictorum veniam petit: quae sanè omnia vetustatis suae certissima testimonia à Sancto Dionysio habent.

S. Dionysius.
Quam salutaris fructus ex Penitentiae Sacramento percipiuntur.

Sed nihil profectò tam proderit fidelibus, nihilque majorem illis alacritatem Penitentiae suscipiendae afferet, quam si à Parochis saepe explicatum fuerit, quantum ex ea utilitatem capiamus; verè enim de Penitentia illud dici posse intelligunt, ejus quidem radices amaras, fructus verò suavissimos esse. Penitentiae itaque omnis in eo vis est, ut nos in Dei gratiam restituat, cum eoque summa amicitia conjungat. Hanc verò reconciliationem interdum in hominibus piis, qui hoc Sacramentum sanctè, & religiosè percipiunt, maxima conscientiae pax, & tranquillitas, cum summa spiritus iucunditate consequi solet; nullum est enim tam grave, & nefarium scelus, quod Penitentiae Sacramento non quidem semel, sed iterum, & saepius non deleatur. Quae de re ita Dominus per Prophetam inquit; Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, quae operatus est, & custodierit precepta mea, & fecerit iudicium, & justitiam, vita vivet, & non morietur; omnium iniquitatum ejus, quae operatus est, non recordabor. Et Sanctus Joannes: Si confitemur peccata nostra: fidelis est,

1. Joan.
1.

& justus, ut remittat nobis peccata nostra. Et paulò post, Si quis peccaverit, inquit (nullum videlicet peccati genus excipiens) advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum: & ipse est propitiatus pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Quod autem in scripturis legitimus, quodam à Domino misericordiam non esse consecutus, quamvis eam vehementer imploraverint; id verò idcirco factum esse intelligimus, quòd eos verè, atque ex animo delictorum non penitebat. Quare cum hujusmodi sententiae in sacris litteris, vel apud Sanctos Patres occurrunt, quibus videntur affirmata aliqua peccata remitti non posse; ita eas interpretari oportet, ut difficile admodum esse veniam impetrationem intelligamus. Ut enim morbus aliquis ea re insanabilis dicitur, quòd aegrotus ita affectus sit, ut salutaris medicinae vim oderit: sic quoddam est peccati genus, quod non remittitur, nec condonatur, propterea quòd proprium salutis remedium, Dei gratiam repellit. In hanc sententiam à divo Augustino dictum est: Tanta labes est illius peccati, cum post agnitionem Dei per gratiam Christi oppugnat aliquis fraternitatem, & adversus ipsam gratiam invidiae facibus agitur, ut deprecandi humilitatem subire non possit, etiam si peccatum mala conscientia agnosceret, & annuntiare cogatur. Sed, ut ad Penitentiam revertamur, haec adeò propria ejus vis est, ut peccata deleat, ut sine Penitentia remissionem peccatorum impetrare, aut sperare quidem ullo modo liceat;

D. August.

scrip-

Conc.
Trid.

Math.
18.

Ezech.
18.

Luc. 13.

scriptum est enim: Nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis; quod quidem de gravioribus, & mortiferis peccatis dictum à Domino est: etsi aliquo etiam penitentia genere indigent leviora peccata, quae venialia vocantur, Sanctus enim Augustinus inquit: cum quaedam sit penitentia, quae quotidie in Ecclesia pro peccatis venialibus agitur; illa sane frustra esset, si peccata venialia absque Penitentia dimitti possent.

D. August.

De partibus integris penitentiae.

Sed quoniam de his rebus, quae aliquo modo in actionem cadunt, non satis est universe loqui; curabunt Pastores singillatim ea tradere, ex quibus vera & salutaris Penitentiae ratio à fidelibus percipi queat. Est autem hujus Sacramenti proprium, ut praeter materiam, & formam, quae omnibus Sacramentis communia sunt, partes etiam, ut antea diximus, illas habeat, quae tamquam totam integramque Penitentiam constituent, contritionem scilicet, confessionem, & satisfactionem: de quibus D. Chrysostomus his verbis loquitur: Penitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre; in corde ejus contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas, vel fructifera satisfactio. Haec autem partes ex earum partium genere esse dicuntur, quae ad aliquod totum constituendum necessariae sunt: quoniam, quemadmodum hominis corpus ex pluribus membris constat, manibus, pedibus, oculis, & aliis hujusmodi partibus, quarum aliqua si desit, merito imperfectum videatur; perfectum vero, si nulla desideretur: eodem etiam modo Penitentia ex hisce tribus partibus ita constituitur, ut, quavis,

S. Chrysost.

Conc. Flor.

quod ad ejus naturam attinet, contritio, & confessio, quibus homo justus efficitur, satis sit: tamen, nisi tertia etiam pars, id est satisfactio, accedat, aliquid ei omnino ad perfectionem desit, necesse sit. Quare adeo inter se haec partes connexae sunt, ut contritio consistendi, & satisfactioe consilium & propositum inclusum habeat: confessionem contritio, & satisfaciendi voluntas; satisfactionem vero duae reliquae antecedant. Harum autem trium partium eam rationem asserere possumus, quod animo, verbis, & re ipsa peccata in Deum committantur. Quare consentaneum fuit, ut nos ipsos Ecclesiae clavibus subjicientes, quibus rebus Dei Sanctissimum nomen à nobis violatum esset, iisdem etiam ejus iram placare, & peccatorum veniam ab eo impetrare conemur. Sed idem etiam alio argumento confirmari potest. Etenim Penitentia est veluti quaedam delictorum compensatio, ab ejus voluntate profecta, qui deliquit, ac Dei arbitrio, in quem peccatum commissum est, constituta. Quare & voluntas compensandi requiritur, in quo maxime contritio versatur, in opere tota humilitas, & penitens Sacerdotis judicio, qui Dei personam gerit, se subjiciat, necesse est; ut pro scelerum magnitudine penam constituere in eum possit, ex quo tum confessionis, tum satisfactiois ratio, & necessitas perspicitur. Quoniam vero harum partium vim, & naturam tradere fidelibus oportet prius incipiendum est à contritione, eaque diligenter explicanda: neque enim ad ullum temporis punctum, cum in memoriam praeterita peccata redeunt, vel cum ali-

Conc. Trid.

aliquid offendimus, contritionis animus debet vacare. Hanc Patres in Concilio Tridentino ita definiunt: Contritio est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Et paulo post, de contritionis motu subjicitur: Ita demum preparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divina misericordiae, & voto praestandi religionis conjunctus sit, quae ad ritè suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur. Ex hac itaque definitione intelliguntur fideles, contritionis vim in eo tantum positam non esse, ut quis peccare desinat; ad propositum ei sit, novum vitae genus institueret, aut ipsum jam instituat; sed in primis male actae vitae odium, & expiationem suscipiendam esse. Id vero maxime confirmant illi Sanctorum Patrum clamores, quos in sacris litteris frequenter profusos esse legimus.

Psal. 6.

Isai. 38.

Contritionis propria vis & efficacia.

Quod autem contritio doloris definita est, monendi sunt fideles, ne arbitrentur eum dolorem corporis sensu percipi. Contritio enim est, voluntatis actio. Et Sanctus Augustinus testatur, dolorem Penitentiae comitem esse, non Penitentiam. Verum peccati detestationem & odium, doloris vocabulo Patres significarunt; tum quia sacrae litterae ita utuntur: ait enim

David; Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem? Tum quia dolor inferiori animae parte, quae vim concupiscendi habet, ex ipsa contritione oritur; ut non incommode contritio dolore definita fuerit, quod dolorem efficiat, ad eumque declarandum penitentes vestem etiam mutare soliti sunt: de quo Dominus apud Sanctum Mattheum inquit: Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida: quia si in Tyro, & Sidone factae essent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere penitentiam egissent. Rectè autem contritionis nomen peccati detestationi, de qua loquimur, ad significandam vim doloris impositum est, ducta similitudine à rebus corporeis, quae minutatim saxo, aut duriore aliqua materia confringuntur: ut eo vocabulo declararetur, corda nostra, quae superbia obduruerunt, Penitentiae vi contundi, atque conterantur. Quare nullus alius dolor vel ex parentum & filiorum obitu, vel cujusvis alterius calamitatis causa susceptus, hoc nomine appellatur, sed illius tantum doloris proprium est nomen, quo ex amissa Dei gratia, atque innocentia afficimur. Verum aliis quoque vocabulis eadem res declarari solet; nam & contritio cordis dicitur: quia cordis nomen frequenter sacrae litterae pro voluntate usurpant; ut enim à corde motuum corporis principium sumitur: ita voluntas reliquas omnes animae vires moderatur, ac regit. Vocatur etiam à Sanctis Patribus, cordis compunctio; qui libros de contritione, conscriptos, de compunctione cordis inscribere maluerunt. Etenim quem-

Matth. 11.

S. Chrysost.

quemadmodum ferro tumida ulcera secantur, ut inclusum virus possit crumpere; ita corda, quasi scalpello contritionis adhibito, inciduntur, ut peccati mortiferum virus queant ejicere, quare & scissio cordis à Joële Propheta appellata est; Convertimini, inquit, ad me in toto corde vestro in jejuniis, & in fletu, & in planctu, & scindite corda vestra. Summum verò & maximum dolorem ex peccatis, que commissa sunt, suscipiendum esse, ita ut nullus major excogitari possit, facile erit hisce rationibus demonstrare; nam cum perfecta contritio sit charitatis actio, que ab eo timore, qui filiorum est, proficiscitur; patet eundem charitatis, & contritionis modum statuendum esse. At quoniam charitas, qua Deum diligimus, perfectissimus est amor, hinc fit, ut contritio vehementissimum animi dolorem conjunctum habeat; ut enim maxime diligendus est Deus, ita, que nos à Deo alienant, maxime detestari debemus. In quo etiam illud observandum est, eodem loquendi genere, charitatis, & contritionis magnitudinem in sacris litteris significari. De charitate dictum est: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Rursus, quod ad contritionem pertinet, clamat Dominus per Prophetam; Convertimini in toto corde vestro. Preterea, si, ut Deus summum bonum est inter omnia, que diligenda sunt, ita etiam peccatum summum est malum inter omnia, que odisse homines debent: illud sequitur, ut, quam ob causam Deum summè diligendum esse cofitemur, ob eandem rursus peccati summum odium nos capiat

neesse sit. Omnibus verò rebus Dei anorem anteponendum esse, ita ut ne vite quidem conservande causa peccare liceat, aperte nos docent illa Domini verba; Qui amat patrem, aut matrem plus quam me, non est me dignus & qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam. Sed illud etiam animadvertendum est, ut, quemadmodum, Sancto Bernardo teste, nullus finis, & modus charitatis prescribitur; (Modus enim, inquit ille, diligendi Deum, est ipsum diligere sine modo) ita peccati detestationi nullus modus definiatur. Sit preterea non solum maxima, sed vehementissima, atque adeo perfecta, omnemque ignaviam, & socordiam excludat. Et enim in Deuteronomio scriptum est: Cum quesieris Dominum Deum tuum, invenes eum: si tamen toto corde quesieris, & tota tribulatione anima tua. Et apud Hieroniam: Quæretis me, & invenietis: cum quesieritis me in toto corde vestro. Et inveniatur à vobis, ait Dominus. Quamquam si id minus consequi nobis liceat, ut perfecta sit; vera tamen & efficax contritio esse potest; sæpè enim usu venit, ut, que sensibus subjecta sunt, magis, quam spiritualia, nos afficiant: quare nonnulli interdum majorem ex filiorum obitu, quam ex peccati turpitudine, doloris sensum capiunt. Idem etiam iudicium faciendum est, si lacrymarum doloris acerbiter non consequantur, que tamen in Penitentia summopere optanda; & commendanda sunt; preclara est enim eade de Sancti Augustini sententia: Non sunt, inquit, in te Christianæ charitatis viscera; si luges corpus, à quo

Matth.
10. &
16.

Marc.
8.
S. Bernar.
nar.

Deuter.
4.

Hier.
29,

D. Aug.
gust.

S. August.
gust.

à quo recessit anima; animam verò, à qua recessit Deus, non luges. Atque huc spectant illa Salvatoris nostri verba, que supra allata sunt: Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone facte essent virtutes, que facte sunt in vobis, olim in cinere, & cilicio penitentiam egissent. Tametsi ad eam rem comprobandum satis esse debent, clarissima Niniuitarum, Davidis, Peccatricis, Apostolorum Principis exempla, qui omnes plurimis lacrymis Dei misericordiam implorantes, peccatorum veniam impetrarunt.

Maximè autem hortandi, & monendi sunt fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere studeant: ita enim Ezechias contritionem describit, cum ait: Recognitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ; etenim, recogitare omnes annos est, singillatim peccata excutere; ut ea ex animo doleamus. Sed apud Ezechielem quoque scriptum legitur: Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet.

Aut in hanc sententiam Sanctus Augustinus inquit: Consideret peccator qualitatem criminis in loco, in tempore, in varietate, in persona. Neque tamen hac in re desperent fideles de summa Dei bonitate, & clementia; is enim, cum nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam nobis veniam interponit, sed peccatorem paterna charitate compellitur, simul atque ille se collegerit, & universè peccata sua detestatus, que deinde alio tempore, si facultas erit, singula in memoriam reducere, ac detestari in animo

habeat, ad Dominum se convertit; ita enim nos per Prophetam jubet sperare, cum inquit: Impietas impiis non nocet ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua. Ex his igitur colligi poterunt, que ad veram contritionem maxime sunt necessaria, de quibus fidelem populum accurate oportebit docere; ut quisque intelligat, qua ratione comparare eam possit; regulamque habeat, qua didicert, quantum absit ab ejus virtutis perfectione. Primum enim necesse est peccata omnia, que admisimus, odisse, & dolere; ne, si quedam tantum doleamus, ficta, & simulata, neque salutaria Penitentia à nobis suscipiatur; nam, ut à Sancto Jacobo Apostolo dictum est; Quicumque totam legem servaverit, offendit autem in uno, factus est omnium reus. Alterum est, ut ipsa contritio, considerendi, & satisfaciendi voluntatem conjunctam habeat; de quibus postea suo loco agetur. Tertium est, ut penitens vite emendandæ certam, & stabilem cogitationem suscipiat; hoc verò Propheta his verbis aperte nos docuit: Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, que operatus est, & custodierit omnia precepta mea, & fecerit iudicium, & justitiam, vita vivet, & non morietur; omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor; & paulò post: Cum avertit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit iudicium, & justitiam, ipse animam suam vivificabit. Ac paucis interjectis; Convertimini, inquit, & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.

Ezech.
33.

Ezech.
18.

Projicite à vobis omnes pravari-
cationes vestras, in quibus pre-
varicati estis, & facite vobis cor
novum, & spiritum novum. Idem
etiam Christus dominus mulieri,
que in adulterio deprehensa, et
prescripsit: Vade, inquit, & jam
amplius noli peccare. Item para-
lytico illi, quem ad probaticam
piscinam curaverat; Ecce, ait,
sanus factus es: jam noli peccare.
Sed natura quoque ipsa, & ratio
plenè ostendunt, duo illa ad con-
tritionem esse in primis necessaria,
dolorem scilicet peccati admissi,
& propositum, cautionemque, ne
quid hujusmodi in posterum com-
mittatur. Nam qui amico recon-
ciliari velit, quem injuria aliqua
affecerit, & doleat oportet, quòd
in eum injuriosus & contumelio-
sus fuerit; & diligenter reliquo
tempore provideat, ne qua in re
amicitiam læsisse videatur; que
duo obedientiam adjunctam ha-
beant, necesse est; hominem enim
legi, sive naturali & divine, sive
humane, quibus subjectus est,
parère convenit. Quare, si quid
pœnitens alteri per vim, aut per
fraudem abstulit, restituat oportet:
itemque alienus aut commodi,
aut officii compensatione illi satis-
faciat, cujus dignitatem, aut vitam
dicto, factore violavit: tritum enim
est, omnium sermone, quod apud
Sanctum Augustinum legimus: Non
remittitur peccatum, nisi restitua-
tur ablatum. Neque verò inter
cetera, que ad contritionem maxi-
mè pertinent, minus diligenter,
& necessario cursandum est, ut,
quidquid injuriam ab altero
acceperis, id totum remittatur,
& condonetur; ita enim Dominus
& Salvator noster movet, atque

denunciat: Si dimiseritis homini-
bus peccata eorum: dimittet &
vobis Pater vester cœlestis delicta
vestra: si autem non dimiseritis
hominibus, nec Pater vester di-
mittet vobis peccata vestra. Hæc
sunt, que fidelibus in contritione
observanda sunt: cetera, que ad
hanc rem inquit à Pastoribus facillè
poterunt, efficient quidem, ut in
suo genere contritio sit magis per-
fecta, & absoluta; verùm ad eò
necessaria existimanda non sunt,
ut sine his verè, & salutaris pœni-
tentie ratio constare non possit.

Sed quoniam non satis esse
Pastoribus debet, si ea doceant,
que ad salutem videntur perti-
nere, nisi etiam omni cura & in-
dustria laborent, ut fideles ad eam
ipsam rationem, quæ illis præ-
scripta est, vitam, actionesque suas
dirigant, vehementer proderit con-
tritionis vim, & utilitatem sæpius
proponere. Nam cum pleraque
alia pietatis studia, veluti benefi-
centia in pauperes, jejunia, preces,
& alia id genus sancta, & honesta
opera, hominum fœditas, à quibus
repudiocentur, à Deo interdum
refrificantur; ipsa certè contritio
numquam illi grata & accepta esse
non potest; nam inquit Propheta:
Cor contritum & humiliatum Deus
non despicies. Quin etiam statim,
ut eam mentibus nostris concepimus,
peccatorum remissionem
nobis à Deo tribuit, alio loco ejus-
dem Prophete verba illa decla-
rant: Dixi: confitebor adversum
me iniquitatem meam Domino: & tu
remisisti impietatem peccati mei.
Atque ejus rei figuram in decem
leprosis animadvertimus, qui à
Salvatore nostro ad Sacerdotes
missi, antequam ad illos preveni-

Matth.
6.

Fructus
& utili-
tates
contri-
tionis.

Psal. 50.

Psal. 31.

Luc. 17.

rent,

rent, à lepra liberati sunt. Ex quo
licet cognoscere, verè contritio-
nis, de qua supra dictum est, eam
vim esse, ut illius beneficio om-
nium delictorum veniam statim
à Domino impetremus. Plurimum
etiam valebit ad fidelium mentes
excitandas, si Pastores rationem
aliquam tradiderint, qua se quis-
que ad contritionem exercere pos-
sit. Monere autem oportet, ut om-
nes conscientiam suam frequenter
excutientes, videant, num que
à Deo, sive Ecclesiasticis sanctio-
nibus præcepta sunt, servaverint;
quòd si quis alicujus sceleris reum
se esse cognoverit, statim se ipsum
accuset, supplexque à Domino
veniam exposcat, & spatium tum
confitendi, tum satisfaciendi sibi
dari postulet: in primisque divine
gratiæ prasidio se adjuvare petat,
ne in posterum eadem illa peccata
admittat, que admisisse vehementer
penitet. Curandum erit præterea
Pastoribus, ut in peccata summum
fidelium odium concitetur; tum
quia summa est illorum fœditas,
& turpitudò; tum quia gravissima
damna, & calamitates nobis affe-
runt; nam Dei benevolentiam,
à quo maxima bona accepimus,
longèque majora expectare & con-
sequi licebit, à nobis abalienat,
& summorum dolorum cruciatibus
perpetuò afficiendos sempiternæ
morti nos addicit.

De con-
fessione,
Sacra-
menti
Pœnitentia
altera
parte
& illius
necessi-
tate.

Hactenus de contritione: nunc
ad confessionem, que est altera
Pœnitentiæ pars, veniamus. Quan-
tum verò cure & diligentie in ea
explicanda ponere Pastores de-
beant, ex eo facillè intelligent,
quòd omnibus ferè piis persuasum
est, quidquid hoc tempore sancti-
tatis, pietatis, & religionis in Ec-

clesia, summo Dei beneficio, con-
servatum est, id magna ex parte
confessionis tribuendum esse; id
nulli mirandum sit, humani gene-
ris hostem, cum fidem catholicam
funditus evertere cogitavit, per mi-
nistros impietatis sue, & satellites,
hanc veluti Christianæ virtutis
arcent totis viribus oppugnare co-
natam esse. Primum itaque condon-
atum esse, confessionis institutionem
nobis summopere utilem, atque
adeò necessariam. Ut enim hoc
concedamus, contritione peccata
deleri; quis ignorat illam adeò
vehementem, acrem, incensam
esse oportere, ut aloreis acerbis
cum scelerum magnitudine equari,
conferreque possit? At quoniam
pauci admodum ad hunc gradum
pervenirent, fiebat etiam, ut à pau-
cissimis hac via peccatorum venia
speranda esset: quare necesse fuit,
ut clementissimus Dominus facili-
iori ratione communi hominum
saluti consulere, quòd quidem ad-
mirabili consilio effecit, cum claves
regni cœlestis Ecclesie tradidit.
Etenim ex fidei catholice doctrina
omnibus credendum, & constanter
affirmandum est; si quis ita animo
affectus sit, ut peccata admissa
doleat, simulque in posterum non
peccare constituit; etsi ejusmodi
dolore non afficiatur, qui ad im-
petrandam veniam satis esse possit;
et tamen, cum peccata Sacerdotis
ritè confessus fuerit, vi clavium
scelera omnia remitti, ac condonari
eum, ut merito à sanctissimis viris
Patribus nostris celebratum sit,
Ecclesie clavibus a litum in celum
aperiri: de quo nemini dubitare
fas est, cum à Florentino Con-
cilio decretum legamus, Pœnitenti-
æ effectum, esse absolutioem
à pec-

Flor.
Conc. in
Decreto
Eugenii
4.

à peccatis. Verum ex ea præterea licet cognoscere, quantam afferat confessio utilitatem, quod iis, quorum est corrupta vitæ consuetudo, nihil tam prodesse ad mores emendandos experiri, quam si interdum occultas animi sui cogitationes, facta, & dictaque omnia, prudenti, & fideli amico patefaciant, qui eos opera, & concilio juvare possit. Quare ad eandem rationem maximè salutare existimandum est iis, qui scelerum conscientia agitantur, ut Sacerdoti, tamquam Christi domini Vicario, cui perpetui silentii severissima lex proposita est, animæ suæ morbos & vulnera aperiant: statim enim parata sibi medicamenta inveniant, quæ non solum præsentis egritudinis sanandæ, verum ita præparandæ animæ cælestem quandam viam habeant, ut deinceps facile futurum non sit, in eisdem morbi & vicii genus recidere. Neque verò illa confessionis utilitas prætermittenda, quæ ad vitæ societatem & conjunctionem magnopere pertinet; constat enim, si sacramentalem confessionem & Christiana disciplina exemeris, plena omnia occultis, & nefandis sceleribus futura esse: quæ postea, & alia etiam multò graviora, homines, peccati consuetudine depravati, palam committere non verebuntur; etenim confitendi verecundia, delinquendi cupiditati, & licentiam tamquam frenos injicit, & improbitatem coercet.

Sed jam confessionis utilitate exposita, quæ sit ejus natura, & vis, Pastoribus tradendam erit. Eam igitur definiunt esse, peccatorum accusationem, quæ ad Sacramenti genus pertinet, eò susceptam, ut

veniam virtute clavium impetremus. Rectè autem accusatio dicitur, quòd peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus; ut ii faciunt, qui lætantur cum malè fecerint; aut omnino enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandis causa exponamus: verum accusatorio animo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus. Veniæ autem impetrandæ causa, peccata confitemur: quoniam hoc iudicium longè dissimile est forensibus capitalium rerum questionibus, in quibus confessioni pœna & supplicium, non culpæ liberatio, & errati veniæ constituta est. In eandem fere sententiam, quamvis aliis verbis, Sanctissimi Patres videntur confessionem definisse; veluti cum Sanctus Augustinus inquit: Confessio est, per quam morbus latens spe veniæ aperitur; & Sanctus Gregorius: Confessio est peccatorum detestatio: quarum utraq; quod in superiori definitione continetur, facile ad eam referri poterit: Sed jam, quod omnium maximi faciendum est, docebunt Parochi, ac sine ulla dubitatione fidelibus tradent, hoc Sacramentum à Christo Domino, qui benè omnia, & unius salutis nostræ causa fecit, ob ejus summam bonitatem, & misericordiam institutum esse. Apostolis enim, post resurrectionem unum in locum congregatis, insufflavit, dicens: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittantur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Cum igitur Dominus potestatem retinendi, & remittendi peccata Sacerdotibus tribuerit; perspicuum est,

D. Chrysost.

D. August. S. Gregor.

Joan. 20.

Joan. 11.

D. August.

Conc. Trid.

ipsum etiam ea de re iudices constitutos fuisse. Atque idem significare visus est Dominus, cum Apostolis id negotii dedit, ut Lazarum, à mortuis excitatum, à vinculis solverent, quibus constrictus erat; nam Sanctus Augustinus eum locum ita explanat: Ipsi, inquit, Sacerdotes plus jem possunt proficere, plus confitentibus parere, quibus crimen remittunt: Dominus scilicet per ipsos Apostolos Lazarum, quem jam suscitaverat, obtulit discipulis solvendum, ostendens potestatem solvendi esse concessam Sacerdotibus. Quò etiam pertinet, quòd iis, qui à lepra in itinere curati sunt, præceperat, ut Sacerdotibus se ostenderent, illorumque iudicium subirent. Cum igitur Dominus potestatem remittendi, & retinendi peccata Sacerdotibus tribuerit, perspicuum est, ipsos etiam ea de re iudices constitutos fuisse; at, quoniam, ut Sancta Tridentina Synodus sapienter admonuit, de qualibet re verum iudicium fieri, atque in repetendis criminum pœnis justitiæ modus teneri non potest, nisi planè cognita, & perspecta causa fuerit; ex eo sequitur, ut pœnitentium confessione singillatim peccata omnia Sacerdotibus patefacienda sint. Hæc igitur Pastores docebunt, quæ à Sancta Tridentina Synodo decreta, ac perpetuò à Catholica Ecclesia tradita sunt. Si enim Sanctissimi Patres attentè legimus, nusquam non apertissima testimonia occurrunt, quibus confirmetur, hoc Sacramentum à Christo Domino institutum esse, & confessionis sacramentalis legem, quam illi exomologesin, & exagoreusin græco vocabulo appellant, tamquam

Evangelicam accipiendam esse. Quòd si etiam veteris testamenti figuras exquirimus, sine dubio ad peccatorum confessionem videntur pertinere varia illa sacrificiorum genera, quæ ad expianda diversi generis peccata à Sacerdotibus fiebant.

Sed quemadmodum confessionem à Domino Salvatore institutam esse fideles docendi sunt: ita etiam monere eos oportet, quòdam ritus, & solemnium caeremoniarum Ecclesiæ auctoritate additas esse; quæ etsi ad Sacramenti rationem non spectant, ejus tamen dignitatem magis ante oculos ponunt, & contentium animos, pietate accensos, ad Dei gratiam facilitata consequendam præparant. Cum enim aperto capite ad pedes Sacerdotis abjecti, demisso in terram vultu, supplices manus tendentes, alique hujusmodi Christianæ humilitatis signa dantes, quæ ad Sacramenti rationem necessaria non sunt, peccata confitemur, ex his perspicue intelligimus, tum in Sacramento cœlestem vim agnoscentiam, tum à nobis divinam misericordiam summo studio requirendam, atque efflagitandam esse. Jam verò nemo existimet confessionem à Domino quidem institutam, sed ita tamen, ut ejus usus necessarium esse non edixerit. Etenim sic statuunt fideles, oportere eum, qui mortali scelere premitur, confessionis Sacramento ad spirituales vitam revocandum esse; quò quidem pulcherrima translatione à Domino apertè significatum videmus; cum hujus Sacramenti administrandi potestatem, clavem regni cœlorum appellavit. Ut enim locum aliquem ingredi nemo potest,

De ritibus, & caeremoniis ad confessionem ahibendam.

Matth. 16.

test, sine ejus opera, cui claves commissæ sunt: sic intelligimus, neminem in cælum admitti, nisi fores à Sacerdotibus, quorum fidei claves Dominus tradidit, aperiantur. Aliter enim nullus planè clavium usus in Ecclesia esse videtur: ac frustra is, cui clavium potestas data est, quempiam cæli aditu prohibebit, si tamen aia via introitus patere queat. Hoc verò præclare à Sancto Augustino cognitum est, cum inquit: Nemo sibi dicat, occultè ago apud Dominum penitentiam: novit Deus, qui mihi ignoscat, quid in corde ago: Ergo sine causa dictum, Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo? ergo sine causa claves datæ sunt Ecclesie Dei? Atque in eandem sententiam Sanctus Ambrosius in libro de penitentia scriptum reliquit, cum Novatianorum heresim convelleret, qui soli Domino potestatem peccata remittendi reservandam assebant; *Equis Deum, inquit, magis venerat, qui ne mandatis illius obtemperat, an qui resistit? Deus nobis jussit ejus ministris obtemperare: quibus cum parcamus, honorem soli Deo deferimus. Sed cum minimè dubitari possit, confessionis legem ab ipso Domino latam & constitutam esse; sequitur, ut videndum sit, quinam, quo ætatis, & anni tempore ei parere debeant. Primum itaque ex Lateranensis Concilii Canone, cujus initium est, Omnis utriusque sexus, perspicitur, neminem confessionis lege adstrictum esse ante eam ætatem, qua rationis usum habere potest, neque tamen ea ætas certo aliquo annorum numero definita est: sed illud universè statuendum*

D. August.

Matth. 18.

D. Ambros.

Conc. Lat.

videtur, ab eo tempore confessionem pueri indictam esse, cum inter bonum, & malum discernendi vim habet, in ejusque mentem dolus cadere potest; nam cum ad id vitæ tempus quisque pervenerit in quo de salute eterna deliberandum est, tum primùm Sacerdoti peccata confiteri debet; cum aliter salutem sperare nemini liceat, qui scelerum conscientia premitur. Quo verò potissimum tempore confiteri oporteat, eo Canone, de quo antea diximus, Sancta Ecclesia decrevit: jubet enim semel saltem quotannis fideles omnes peccata sua confiteri. Verum, si quid salutis nostre ratio postulet, consideremus, profectò, quoties vel mortis periculum imminet, vel aliquam rem tractare aggredimur, cujus tractatio homini peccatis contaminato non conveniat, veluti cum Sacramenta administramus, aut percipimus, toties confessio prætermittenda non est. Atque idem omnino servare oportet, cum veniamur, ne nos alicujus culpe, quam admisimus, oblivio capiat; neque enim peccata confiteri possumus, que non meminimus: neque peccatorum veniam à Domino impetramus, nisi ea Penitentia Sacramentum per confessionem delet.

Sed quoniam multa in confessione observanda sunt, quorum alia ad Sacramenti naturam pertinent, alia non ita necessaria sunt; de his accuratè agendum erit; neque enim desunt libelli; & commentarii, ex quibus facillè est; horum omnium explicationem depromere. Illud autem in primis doceant Parochi, si in confessione curandum esse, ut integra, & absoluta

Conc. Lat.

De conditionibus, & circumstantiis ad confessionem requisitis.

soluta sit; etenim omnia mortalia peccata Sacerdoti aperire oportet; nam venialia, que nos à Dei gratia non divellunt, & in que frequentis labimur, tametsi recte, atque utiliter, quod piorum usus demonstrat, confitemur, tamen sine culpa prætermitti, multisque aliis rationibus expiari possunt; at mortifera peccata, ut jam diximus, singula enumeranda sunt, quamvis etiam occultissimè lateant, & ejus generis sint, que duobus tantum extremis Decalogi capitibus interduntur. Sæpè enim evenit, ut ea gravius animam vulnerent, quàm illa, que apertè, ac palam peccare homines solent; ita verò à Sancta Tridentina Synodo definitum, atque à Catholica Ecclesia semper traditum est, quemadmodum Sanctorum Patrum testimonia declarant; est enim apud Sanctum Ambrosium in hunc modum: Non potest quis justificari à peccato, nisi confessus fuerit peccatum. Sanctus etiam Hieronymus in Ecclesiasticum idem planè confirmat, ait enim: Si quem serpens Diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, si tacuerit, & penitentiam non egerit, nec vulnus suum fratri, aut magistro voluerit confiteri; magister, qui linguam habet ad curandum, processu non poterit. Præterea Sanctus Cyprianus in sermone de lapsis apertissimè hoc docet, his verbis: Quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore restricti sint, quoniam tamen de eo cogitaverunt, id ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter confiteantur. Denique hæc omnium Ecclesie doctorum communis vox est, atque sententia. Sed in confessione

summa illa cura, & diligenti adhibenda est, quam in rebus gravissimis ponere solemus, omneque studium ita eò confidemus, ut sanemus animæ vulnera, & peccati radices evellamus. Neque verò solum peccata gravia narrando explicare oportet, verùm etiam illa, que unumquodque peccatum circumstant, & pravitatem valde augent, vel minuunt. Quædam enim circumstantiæ adeò graves sunt, ut peccati mortiferi ratio ex illis tantùm constet; quare hæc omnia semper confiteri oportet. Si quis enim hominem interemerit, explicandum est, utrum ille sacris initiatus, an profanus fuerit. Itemque si cum muliere concubuit, matrimonii ne lege libera, aut alicujus voti sponione Deo consecrata, aperiat, necesse est; hæc enim diversa peccatorum genera constituunt: ita ut primum quidem simplex fornicatio, alterum adulterium, tertium incestus, quartum sacrilegium à divinarum rerum doctoribus appelletur. Furtum etiam in peccatis numerandum est; verùm si quis aureum nummum fuerit, levius omnino peccat, quàm is, qui centum, vel ducentos, vel ingentem aliquam auri vim; præsertim verò qui sacram pecuniam abstulit. Que etiam ratio ad locum, & ad tempus pertinet: quorum exempla notiora sunt ex multorum libris, quàm ut à nobis commemorentur. Hæc igitur, ut diximus, enumeranda sunt; que verò pravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt. Sed ad confessionem adeò necessarium est, ut, quod antea diximus, integra, & absoluta sit,

V. ut

Trid. Syn.

S. Ambros.

S. Hieron.

S. Cyprian.

ut, si quis, dedita opera, alia quidem ex iis, quae explicari debent, praetermittat, alia verò tantummodo confiteatur, non solum ea confessione is commodum nullum consequatur, sed etiam novo scelere se obstringat: neque ejusmodi peccatorum enumeratio confessionis nomine, in qua Sacramenti ratio insit, appellanda est: quia potius penitentis confessionem repetere est necesse, sequè ipsius illius peccati reum facere, quod Sacramenti sanctitatem simulatione confessionis violaverit. At verò, si alia de causa confessioni aliquid defuisse videatur, vel quia penitens nonnulla crimina oblitus fuerit, vel quia conscientiae suae latebras non ita accurate perquisiverit, cum tamen illud in animo haberet, ut integrè peccata omnia confiteretur; nihil ei opus erit confessionem iterare; satis autem habebit, si quando peccata, quae oblitus erat, in memoriam reduxerit, ea Sacerdoti alio tempore confiteri. In quo tamen animadvertendum est, ne forte nimis dissolutè, & remissè conscientiam nostram scrutatus simus, adeoque negligenter peccata admissa memoria repetere studuerimus, ut ea ne recordari quidem voluisse merito videri possimus; id enim si factum fuerit, confessionem iterare omnino oportebit. Praeterea curandum est, ut confessio nuda, simplex, & aperta sit, non artificiosè composita, ut à nonnullis fit, qui potius vitae suae rationem exponere, quam peccata confiteri videntur; ea enim confessio esse debet, quae nos tales Sacerdoti aperiat, quales nos ipsos novimus, certaque pro certis, ac dubia pro dubiis demonstrat. Quòd

si vel peccata non recensentur, vel alieni à re, quam tractamus, sermones inseruntur, perspicuum est, confessionem hanc virtute carere. Vehementer etiam commendandi sunt, qui prudentiam, & verecundiam in explicandis rebus adhibent; neque enim nimis multis verbis agendum est, sed, quae ad cuiusque peccati naturam, & rationem pertinent, brevi oratione, quae modestam conjunctam habeat, aperienda sunt. Illud verò tum confitenti, tum Sacerdoti maxime laborandum est, ut eorum sermo in confessione secreto habeatur, quare fit, ut nemini omnino neque per nuncium, neque per litteras, quòniam ea ratione nihil jam occultè agi potest, peccata confiteri liceat. Sed nulla res fidelibus adeò curae esse debet, quam ut frequenti peccatorum confessione animam student expiare, etenim cum aliquis mortifero scelere urgetur, nihil ei magis salutare esse potest, ob multa, quae impendent, vitæ pericula, quam statim peccata sua confiteri; nam, ut sibi quisque diuturnum vitæ spatium polliceri quest, turpe profectò est, cum in eluendis corporis, aut vestium sordibus tam diligenter simus, non eadem saltem diligentia curare, ne animae splendor turpissimis peccati maculis obsoleat.

Sed jam de ministro hujus Sacramenti dicendum est. Eam autem Sacerdotem esse, qui ordinariam, aut delegatam absolvendi potestatem habeat, ex Ecclesiasticis sanctionibus satis apparet; habeat enim oportet non solum ordinis, verum etiam jurisdictionis potestatem; qui hoc munere fungi debet. Illa-

De legitimo & idoneo Confessionis Sacramentalis ministro.

Joan.
20.

Illustre verò hujus ministerii testimonium praebet illa Domini verba apud Sanctum Joannem: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt; neque enim omnibus, sed Apostolis tantum haec dicta fuisse constat; quibus in hac functione Sacerdotes succedunt: idque etiam maxime consentaneum est; nam cum omne gratiae genus, quae hoc Sacramento tribuitur, à Christo capite ad membra derivetur; merito debent corpori Christi mystico, id est fidelibus illud administrare, qui soli verum ejusdem corpus conficiendi potestatem habent; cum praesertim fideles hoc ipso penitentia Sacramento ad Sacram Eucharistiam sumendum apti, idoneique reddantur. Verum quanta olim religione in antiquissima Ecclesia jus ordinarii Sacerdotis conservatum fuerit, ex veteribus Patrum decretis facillè intelligitur; quibus cautum est, ne quis Episcopus, aut Sacerdos in alterius parochia aliquid gerere auderet, sine ejus auctoritate, qui illi praesesset, aut nisi magna necessitas cogere videretur. Ita verò ab Apostolo sanctum est, cum Tito praecipit, ut in singulis civitatibus Sacerdotes constitueret, qui scilicet doctrinæ, & sacramentorum caelesti pabulo fideles alerent, & educarent. Quamquam, si mortis periculum imminet, & proprii Sacerdotis facultas non datur; ne hac occasione aliquid pereat, in Ecclesia Dei custoditum fuisse, Concilium Tridentinum docet, ut unicuique Sacerdoti liceret, non solum omni peccatorum generi, cujuscumque potestatis sit illa condonare, sed

Tit. 1.

Conc. Trid.

etiam ab excommunicationis vinculo solvere. Jam, praeter ordinis, & jurisdictionis potestatem, quae prorsus necessaria sunt, in primis opus est, ut hujus Sacramenti minister tum scientia, & eruditione, tum prudentia praeditus sit; iudicis enim, & medici simul personam gerit. Ac, quod ad primum attinet, satis constat, non vulgarem scientiam necessariam esse, quae peccata investigare, & ex variis peccatorum generibus, quae gravia, quae levia sint, pro cuiusque hominis ordine & genere judicare possit; ut autem medicus est summa quoque prudentia indiget: etenim diligenter providendum est, ut ea remedia aegroto adhibeantur, quae ad illius animam sanandam, & in posterum contra morbi vim mandandam aptiora esse videantur. Ex quo poterunt fideles intelligere, cuius maximo studio curandum esse, ut eum sibi Sacerdotem deligat, quem vitae integritas, doctrina, prudens iudicium commendat, qui, & quantum in eo officio, cui praesert, ponderis ac momenti sit, & quae cuique aeleris poena conveniat, & qui vel solvendi, vel ligandi sint, optime noverit. Sed quoniam nemo est, qui non vehementer cupiat scelera, & turpitudinem suam occultari, monendi sunt fideles, nihil esse quod timeant, ne ea quae ipsi confessione patefecerint, à Sacerdote ulli unquam indidentur, neve aliquid ex ea periculi genus sibi ullo tempore creari possit; sacra enim sanctiones gravissimè in eos Sacerdotes animadverti voluerunt, qui peccata omnia, quae aliquis eis confessus fuerit, perpetuo, & religioso silentio compressa non te-

Ex S. Basilio.

*Ex Leo-
ne Papa*

Conc. Lat. nuerint. Quare in Concilio Lateranensi Magno ita legimus: Caveat omnino Sacerdos, ne verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem.

De confessione penitentis necessaria. Sed jam ordo rerum postulat, cum de ministro dictum sit, ut quedam præcipua capita explicentur, quæ ad confessionis usum, & tractationem non parum sunt accommodata. Magna enim fidei pars, quibus vulgò nihil longius videri solet, quam, ut, dies illi, qui Ecclesiastica lege confessioni præfiniti sunt, effluant: tantum absunt à Christiana perfectione, ut vix peccatorum suorum meminerint, quæ Sacerdoti patefacienda essent, nedum cætera diligenter curent, quæ ad divinam gratiam conciliandam vim habere maximam perspicuum est. Quare cum illorum saluti omni studio succurrendum sit; hoc primùm Sacerdotes in penitente diligenter observabunt, si veram peccatorum suorum contritionem habeat, certumque illi sit, ac deliberatum, in posterum à peccatis abstinere. Quod si ita animo affectum esse animadverterint, moneant, & vehementer hortentur, ut pro tanto, & tam singulari beneficio maximas gratias Deo agat; ab eoque cœlestis gratiæ presidium petere nunquam desinat, quo munitus, ac tectus, facile poterit pravæ cupiditatis resistere, ac repugnare. Docendus est etiam, ut nullum patiatur esse diem, quin aliquod de passionibus Domini nostri mysteriis meditetur, ad eamque imitandum, & summa charitate amandum ipse se excitet, atque inflammet; hæc enim meditatione assequetur, ut ab omnibus demonis tentatio-

nibus in dies se tutiorem esse sentiat. Neque enim ulla alia est causa, cur tam citò, vel leviter ab hoste impugnetur, animo, & viribus succumbamus, quam quòd ex cœlestium rerum meditatione divini amoris ignem concipere non studemus, quo mens recreari, atque erigi possit. Sin autem Sacerdos intellexerit, eum, qui velit confiteri, ad eò peccata sua non dolere, ut verè contritus dicendus sit; conetur magno contritionis desiderio eum afficere, ut deinde hujus præclari doni cupiditate incensus, illud à Dei misericordia petere, & efflagitare in animum inducat. In primis autem reprimenda est quorundam superbia, qui scelera sua excusatione aliqua vel defendere, vel minorare nituntur. Nam exempli causa, cum aliquis fateatur, se ira vehementius commotum fuisse, statim hujus perturbationis causam in alium confert, à quo prius sibi injuriam factam esse queritur. Monendus itaque est, hoc elati animi, & hominis peccati sui magnitudinem vel despicientis, vel planè ignorantis signum esse, tum verò ejusmodi excusationis genus, ad augendum potius, quam minuendum peccatum pertinere; nam qui ita factum suum probare contendit, hoc videtur profiteri, se tunc patientia usurum esse, cum à nemine injuria lædatur, quo quidem nihil homine Christiano indignius esse potest. Etenim cum illius vicem dolere maximè debuerit, qui injuriam fecit; tamen non peccati pravitate commovetur, sed fratri irascitur: ac, cum ei præclara occasio oblata fuerit, ut Deum patientia colere, & fratrem mansuetudine sua corrigere

possit, salutis materiam ad perniciem suam convertit. Periculosior autem est illorum culpa existimanda, qui stulta quadam verecundia impediti, peccata confiteri non audent. Iis igitur hortando animos addere oportet, monendique sunt, nihil esse, quòd vitia sua aperire vereantur; nulli, que mirum videri debere, si intelligat homines peccare; qui quidem communis est omnium morbus, & in humana imbecillitate proprie cadit. Alii sunt, qui, vel quòd raro peccata confiteri solent, vel quòd nullam curam, & cogitationem in pervestigandis suis sceleribus posuerunt, nec commissa confessione expedire, nec unde ejus officii initium ducendum sit, satis sciunt: quos certè acrius oburgare opus est, atque in primis docere, prius quam ad Sacerdotem aliquis adeat, omni studio curandum esse, ut peccatorum suorum contritione commoveatur; id verò prestari nullo modo posse, nisi ea reminiscendo singillatim recognoscere studeat. Quare, si Sacerdos hujusmodi homines prorsus imparatos esse cognoverit, humanissimis verbis à se dimittit, hortabiturque, ut ad cogitanda peccata aliquod spatium sumant, ac deinde revertantur: quòd si fortè affirmaverint, se in eam rem omne studium, & diligentiam suam contulisse; (quoniam Sacerdoti maxime verendum est, ne semel dimissi, amplius non redeant) audiendi erunt; præsertim verò si emendandæ vitæ studium aliquod præferant, adducique possint, negligentiam suam accusent, quam se alio tempore diligenti & accurata meditatione compensaturos

promittant, in quo tamen magna cautio adhibenda est: si enim, audita confessione, judicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorum penitentis omnino defuisse; absolvi poterit: sin autem utrumque in eo desiderari animadverterit, auctor illi, & suavior erit, ut majorem curam, quod antea dictum est, in excutienda conscientia adhibeat, hominemque, ut blandissime poterit, tractatum dimittet. Sed quoniam interdum contingit, ut mulieres, alicujus sceleris in priore confessione oblitæ, iterum ad Sacerdotem non audeant redire, quòd vereantur, ne vel in suspicionem magnæ improbitatis populo veniant, vel singularis religionis laudem quaerere existimentur: sæpè tum publicè, tum privatim docendum est, neminem tanta memoria esse, qui omnia sua facta, dicta, & cogitata meminisse queat: quapropter si deles nulla re detetendos esse, quò minus ad Sacerdotem revertantur, si in memoriam alicujus criminis redierit, quod antea fuerit pretermisum. Hæc igitur, atque alia hujus generis multa in confessione à Sacerdotibus observanda erunt.

Nunc ad tertiam Penitentiam partem, quæ satisfactio appellatur, veniendum est. Primùm itaque satisfactiois nomen, & vis exponenda est; hinc enim Catholicae Ecclesie hostes amplam occasionem dissidii, & discordiæ, cum maxima Christiani populi pernicie, arripuerunt. Est autem satisfactio, rei debite integra solutio: nam quòd satis est, ei nihil videtur deesse; quare cum de gratiæ reconcilia-

*De satisfactio-
ne penitentiae
parte,
ejusque
executione
necessitate.*

ciliatione loquimur, idem satisfacere significat, quod alteri tantum prestare, quantum irati animo ad ulciscendam injuriam satis esse possit; atque ita satisfactio nihil aliud est, quam in injuria alteri illate compensatio. Quod autem ad hunc locum pertinet, satisfactio nomen divinarum rerum doctores ad declarandam eam compensationem usurparunt, cum homo pro peccatis commissis Deo aliquod persolvit. Quo in genere quoniam multi gradus esse possunt, hinc fit, ut satisfactio variè accipitur. Ac prima quidem, & præstantissima illa est, qua pro scelorum nostrorum ratione, etiam si Deus summo jure nobiscum vellet agere, quidquid à nobis debeat, cumulatè persolvit. Hæc verò ejusmodi esse dicitur, que nobis Deum propitium, & placatum reddidit, eamque uni Christo Domino acceptam ferimus, qui in cruce, pretio pro peccatis nostris soluto, plenissimè Deo satisfacit; neque enim ulla res creata tanti esse potuit, quæ nos tam gravi debito liberaret: atque ut Sanctus Joannes testatur, ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Hæc igitur plena, & cumulatè est satisfactio, & scelorum omnium ratione, que in hoc sæculo commissa sunt, pariter, æqualiterque respondens; cujus pondere hominum actiones apud Deum plurimum valent, ac sine eo nulla prorsus æstimatione dignæ haberentur. Atque huc Davidis verba videntur spectare: qui postquam secum ipse reputans, illud protulisset, Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?

Psalm.
415.

x. Joan
2.

hoc satisfactionis studio se exercent. Docendi enim sunt, duo esse, quæ peccatum consequuntur, maculam, & penam: ac quamvis semper, culpa dimissa, simul etiam mortis æternæ supplicium, apud inferos constitutum, condonetur; tamen non semper contingit, quemadmodum à Tridentina Synodo declaratum est, ut Dominus peccatorum reliquias, & penam, certo tempore definitam, quæ peccati debetur, remittat: Cujus rei perspicua sunt exempla in sacris litteris, Genesis tertio capite, Num. XII & XXII. & aliis permultis locis: sed illud Davidis clarissimum, & maxime illustre intuemur; cui etsi Nathan dixerat; Dominus quoque transtulit peccatum tuum: non morieris; is tamen gravissimas pœnas ultrò subiit, Dei misericordiam his verbis dies noctesque implorans: Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me: quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Quibus verbis illud petitum est à Domino, ut non solum crimen, sed pœnam etiam crimini debitam condonaret, atque à peccati reliquiis purgatum, in pristinum decoris, & integritatis statum restitueret. Atque hæc cum summis precibus peteret, eum tamen Dominus, tum filii ex adulterio suscepti, tum Absalonis, quem unice diligebat, defectione, & morte multavit, aliisque pœnis, & calamitatibus affectis, quos illi antea intenterat. In Exodo etiam, etsi Domianus, Moysis precibus exortatus, populo idololatræ pepercit, tamen minatus est, se tanti flagitii, graves pœnas repetiturum esse;

ipseque Moyses testatus est fore, ut illud Domianus severissimè in tertiam, & quartam usque generationem ulcisceretur. Hæc verò à Sanctis Patribus in Ecclesia Catholica semper tradita esse, ipsorum auctoritate apertissimè comprobatur. Verum qua de causa factum sit, ut pœna omnis Penitentiae Sacramento, æque ac Baptismo, non condonetur, præclare à Sancta Tridentina Synodo explicatum est his verbis: Divina justitia ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum pro ignorantiam deliquerint; aliter verò qui semel à peccati, & demonis servitute liberati, & accepto Spiritu Sancti dono, scientes templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contristare non formidaverint. Et divinum clementiam docet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut, occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injuri, & contumeliosus Spiritui Sancto in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die iræ. Proculdubio enim magnopere à peccato revocent, & quasi freno quodam coercent hæc satisfactori pœnæ, cœtioresque & vigilantiores in posterum penitentes efficiunt. Accedit, ut tamquam testificationes quædam sint doloris, quem ex peccatis commissis capimus: qua ratione Ecclesie fit satis, que nostris sceleribus graviter offensa est; nam, ut Sanctus Augustinus ait: Cor contritum, & humiliatum Deus non spernit. Verum quia plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notatione per verba, vel alia quæcumque signa procedit; rectè ab iis, qui

S. Au-
gust.

Trid.
Syn.

Gen. 3.
Num.
12.

2. Reg.
12.

Psalm.
50.

Exod.
32.

Trid.
Syn.

Ecclesie præsunt, tempore penitentiae constituuntur, ut Ecclesie, in qua ipsa peccata remittuntur, satisfiat. Præterea, Penitentia nostræ exempla alios docent, quomodo ipsi vitam instituere, & pietatem sequi debeant. Cum enim pœnas nobis pro peccatis irrogatas ceteri homines intuentur, & summam cautionem sibi in omni vita adhibendam, & mores pristinos corrigendos esse intelligunt. Quare sapientissimè illud ab Ecclesia observatum est, ut, cum ab aliquo publicè flagitium commissum esset, publica etiam penitentia ei iudiceretur, ut ceteri, timore perterriti, deinceps peccata diligentius vitarent: quod etiam in oculis criminibus, quæ graviora essent, interdum fieri solitum erat. Sed, ut diximus, in publicis hoc perpetuum fuit, ut, qui ea commiserant, antequam publicam penitentiam suscepissent, non absolventur; interim verò Pastores pro illorum salute Deum rogabant, atque, ut ipsi etiam penitentes idem facerent, eos hortari non desinebant. Quo in genere summa fuit Sancti Ambrosii cura, & sollicitudo: cujus lacrymis fertur quamplurimos, qui duro animo ad Penitentiam Sacramentum accesserant, ita molliotes esse, ut verè contritionis dolorem conceperint. Verùm postea tantùm de veteris discipline severitate remissum est, atque ita charitas refrexit, ut jam perlicque ex fidelibus ad peccatorum veniam impetrandam nullum intimum animi dolorem, atque gemitum cordis necessarium putent, sed illud satis esse arbitrentur, si speciem tantum dolentis habeant. Deinde verò hujusmodi pœnarum perpassione

S. Ambros.

consequimur, ut capitis nostri Jesu Christi, in quo passus est ipse, & tentatus, similitudinem, & imaginem geramus; nihil enim tam deforme videri potest, ut à Sancto Bernardo dictum est, quam, sub spinoso capite delicatum esse membrum; nam, teste Apostolo, coherentes autem Christi sumus, si tamen compatimur; & quod alio loco scripsit, si commortui sumus, 2. Tim. & convivemus; si sustinebimus, & conreguabimus. Divus etiam Bernardus duo aſſerit in peccato reperiri, maculam animæ, & plagam: ac turpitudinem quidem ipsam Dei misericordia tolli; verùm sanandis peccatorum plagis valde necessariam esse eam curam, quæ in remedio Penitentia adhibetur: quæ admodum enim, sanato vulnere, cicatrices quedam remanent, quæ & ipse curande sunt: ita in anima, culpa condonata, superstiti reliquæ peccatorum purgandæ. Idem planè D. Chrisostomus sententia confirmat, cum ait: Non satis est sagittam è corpore extrahi, sed plaga quoque, à sagitta inflicta, sananda est: sic etiam in anima post acceptam peccati veniam Penitentia curanda est: plaga relicta. Frequentissimè enim à Sancto Augustino docemur, duo hæc in Penitentia animadvertenda esse, Dei misericordiam, & justitiam; misericordiam, qua peccata, & pœnas æternas illi debitas condonat; justitiam, qua pœnis tempore defunctis hominem punit. Postremò, penitentia pœna à nobis suscepta Dei animadversionem, suppliciaque in nos constituta avertit; ita enim docet Apostolus, cum ait: Si nosmetipsos dijudicaremur, non utique judicaremur. Dum

Hebr. 2.

D. Bernard.

Rom. 8.

2. Tim.

S. Bernard.

S. Chrisost.

D. August.

1. Cor. 11.

Dum

Dum judicamur autem, à Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur. Quæ cum fidelibus explicata fuerint, vix fieri poterit, quo minus ad penitentia opera maximè excitentur. Ejus autem quanta vis sit, ex eo colligitur, quòd tota à Christi Domini passionis merito pendet. A quo etiam honestis actionibus duo illa maxima bona consequimur: alterum est, ut immortalis gloriæ præmia mereamur; ita ut calix etiam aque frigide, quam in ejus nomine degerimus, mercede non careat: alterum, ut pro peccatis nostris satisfaciamus. Neque verò id perfectissimam, & cumulatissimam Christi Domini satisfactionem obscurat; sed illud potius contra evenit, ut multo clariorem, & illustriorem reddat. Eò enim copiosior Christi gratia videtur esse, quod non solum ea nobiscum communicatur, quæ ipse solus, sed illa etiam, quæ tanquam caput in membra suis sanctis, & justis hominibus promeruit, ac persolvit; qua ratione fieri perspicuum est, ut justæ, & honestæ piorum actiones tantum ponderis, & dignitatis habeant. Christus enim Dominus, tanquam caput in membra, & vitis in palmites, gratiam suam in eos, qui sibi per charitatem conjuncti sunt, continenter diffundit. Quæ quidem gratia bona opera nostra semper antecedit, comitatur, & consequitur, & sine qua mereri, & satisfacere Deo nullo modo possumus. Atque ita fit, ut justis nihil deesse videatur, cum operibus, quæ Dei virtute efficiunt, & divinus legi pro humana mortaliq; conditione satisfacere, & vitam æternam, quam scilicet, si Dei gratia ornata

Matth. 10.

è vita decesserint, consequentur, & mereri possint: nota est enim illa Salvatoris vox; Qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aque salientis in vitam æternam.

Sed duo præcipuè in satisfactione requiruntur, primum est, ut is, qui satisfacit, justus sit, ac Dei amicus; opera enim, quæ sine fide, & charitate fiunt, nullo modo Deo gratia esse possunt; alterum, ut ejusmodi opera suscipiantur, quæ natura sua dolorem, & molestiam afferant; cum enim præteritorum scelerum compensationes sint, atque, ut Sanctus martyr Cyprianus ait, redemptores peccatorum; omnino necesse est, ut aliquid acerbitatis habeant: quamquam non semper illud consequitur, ut, qui se in illis molestis actionibus exercet, doloris sensum habeat. Sæpè enim vel patiendi consuetudo, vel accensa in Deum charitas efficit, ut, quæ perpersu gravissima sunt, non sentiantur quidem. Neque tamen idcirco fit, quo minus ea ipsa opera satisfaciendæ vim habeant: siquidem hoc proprium est filiorum Dei, ita ejus amore, & pietate infamari, ut acerbissimas laboribus cruciati, aut nihil ferè incommodi sentiant, aut omnia letissimò animo perferant. Verùm omne satisfactionis genus Pastores docebat ad hæc tria præcipuè conferendum esse, orationem, jejuniolum, elemosinam: quæ quidem tribus bonis, animæ, corporis, & iis, quæ externa commoda dicuntur, quæ omnia à Deo accipiuntur; respondent; nihil verò aptius & convenientius ad extripandas omnium peccatorum radices esse

Joan. 4.

Quæ autem veram satisfactionem requirunt.

S. Cyprian.

X

Joan. esse potest. Nam cum omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis sit, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vite: nemo non videt, hisce tribus morbi causis totidem medicinis, priori scilicet jejuniis, alteri eleemosynam, tertie orationem rectissime opponi. Præterea, si eos etiam, qui peccatis nostris offenduntur, spectemus; facile erit intelligere, cur ad hæc tria potissimum omnis satisfactor referatur. Hi verò sunt Deus, proximus, nos ipsi. Quare Deum oratione placamus: proximo eleemosyna satisfacimus: nos ipsos verò jejuniis castigamus. Sed quoniam multe varietate ærumna, & calamitates, dum in hac vita sumus, nos premunt; illud maxime fideles docendi sunt, eos, qui patienti animo, quidquid laboriosi, & incommodi Deus immiserit, ferant, amplam satisfaciendi, & merendi materiam nactos esse; qui autem inviti, & repugnantes penam hujusmodi sustineant, omni satisfactionis fructu privari; sed Dei tantum, peccata justo judicio ulciscens, animadversionem, & supplicium perferre. In eo verò summa Dei bonitas, & clementia maximis laudibus, & gratiarum actionibus predicanda est, qui humanæ imbecillitati hoc condonavit, ut unus posset pro altero satisfacere: quod quidem hujus partis Penitentia maxime proprium est; ut enim, quod ad contritionem, & confessionem attinet, nemo pro altero dolere, aut confiteri potest; ita, qui divina gratia præditi sunt, alterius nomine possunt, quod Deo debetur, persolvere; quare fit, ut quodam pacto alter alterius onera portare vi-

deatur. Nec verò de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum symbolo, sanctorum communionem confitemur; nam cum omnes eodem Baptismo abluti Christo renascamur, eorumdem sacramentorum participes simus, in primis verò ejusdem corporis, & sanguinis Christi Domini cibo, & potu recreamur: hoc apertissime demonstrat, nos omnes ejusdem esse corporis membra. Quemadmodum igitur neque pes suus tantum, sed etiam oculorum utilitatis causa munere suo fungitur; neque rursus, quod oculi videant, ad illorum propriam, sed ad communem omnium membrorum utilitatem referendum est: ita communia inter nos satisfactionis officia existimari debent. Neque tamen id sine ulla exceptione verum est, si comoda omnia, quæ ex ea capiuntur, spectemus; nam satisfactionis opera, medicinae etiam, & curationes quædam sunt, quæ penitenti ad sanandos pravos animi affectus prescribuntur: quo quidem utilitatis fructu eos, qui per se non satisfaciunt, prorsus carere perspiciunt. Hæc igitur de tribus Penitentia partibus, contritione, confessione, & satisfactione, copiosè, & dilucidè explicanda erunt.

Sed illud in primis à Sacerdotibus observari oportet, ut, audita peccatorum confessione, antequam penitentem à peccatis absolvant, diligenter curent, ut, si quid ille forte de re, aut de existimatione proximi detraxerit, cujus peccati damnandus merito esse videatur, cummulata satisfactione compenset; nemo enim absolvendus est, nisi prius, quæ cujusque fuerint, resti-

Gal. 3.

Eph. 4.

restituere polliceatur. At quoniam multi sunt, quibus, & si prolixè polliceantur, se officio satis esse facturos, tamen certum est, ac deliberatum nunquam promissa exsolvere; omnino itè cogendi sunt, ut restituant: sæpèque illud Apostoli eis inculcandum est, ut, qui fuerant, jam non faretur: magis autem laboret, operando manibus suis, quod bonum est, ut habeat undè tribuat necessitatem patienti. In irroganda autem satisfactionis poena, Sacerdotes nihil sibi suo arbitratu statuendum esse, sed omnia iustitia, prudentia, & pietate dirigenda existimabunt. Atque, ut hæc regula peccata metiri videantur, & penitentes scelorum suorum gravitatem magis agnoscant; operæ pretium erit, interdum eis significare, quæ poenæ quibusdam delictis ex veterum canonum præscripto, qui penitentiales vocantur, constitutæ sint. Igitur universæ satisfactionis modum, culpæ ratio temperabit. Sed ex omni satisfactionum genere maxime convenit penitentibus precipere, ut certis aliquot, & definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, & præsertim pro iis, qui ex hac vita in Domino decesserint, preces Deo faciant. Hortari verò etiam eos oportet, ut sæpè eadem satisfactionis opera, à Sacerdote indicta, ultrò suscipiant, ac repetant, atque ita mores suos componant, ut, iis omnibus, quæ ad Penitentia Sacramentum pertinent, diligenter absolutis, tamen virtutis penitentia studia nunquam intermittant; quòd si interdum, etiam ob publicam offensionem, publica penitentia prescribenda fuerit, quamvis eam

penitens fugiat, ac deprecetur, non erit facile audiendus: verum persuadere ei oportebit, ut, quæ tum sibi, tum aliis salutaria futura sunt, libenti, & alacri animo excipiat. Hæc de Penitentia Sacramento, singulisque ejus partibus ita docenda erunt, ut non solum ea fideles perfectè intelligant, sed etiam, juvante Domino, re ipsa piè, & religiosè præstare animam inducant.

DE EXTREME UNCTIONIS Sacramento.

Cum Sancta scripturarum oracula ita doceant; In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis; tunc Parochi admonentur, nullum tempus prætermittendum esse fidelem populum cohortandi, ut in assidua mortis meditatione versetur. Quoniam autem Extreme Unctionis Sacramentum non potest supremi illius diei memoriam conjunctam non habere: facile intelligitur, de eo sæpè agendum esse, non solum ob eam causam, quòd illarum rerum mysteria, quæ ad salutem pertinent, aperire, & explicare maxime convenit; sed etiam, quia fideles, moriendi necessitatem omnibus propositam esse, animo repentes, pravæ cupiditates coercerent: quare fit, ut in ipsa mortis expectatione minus se perturbari sentiant, sed immortales Deo gratias agant, qui, ut Baptismi Sacramento aditum nobis ad veram vitam patefecit, ita etiam, ut ex hac mortali vita decedentes, expeditiorem ad cælum viam haberemus, Extreme Unctionis Sacramentum instituit. Ut

Eccles. 7.

igitur, quæ ad eam explicationem magis necessaria sunt, eodem ferè ordine, qui in aliis Sacramentis servatus est, exponantur; primum illud tradendum erit, hoc Sacramentum idcirco Extremam Unionem appellatum esse, quòd hæc omnia sacramenta unctionum, quas Dominus Salvator noster Ecclesie suæ commendavit, ultima administranda sit. Quare hæc ipsa Unctio à majoribus nostris Sacramentum etiam Unctionis infirmorum, & Sacramentum exequentium dicta est: quibus vocabulis fideles in memoriam novissimi illius temporis facile redire possint. Quòd autem Extremæ Unctionis propria Sacramenti ratio conveniat, in primis explanandum est: id verò perspicuum fiet, si verba, quibus Sanctus Jacobus Apostolus hujus Sacramenti legem promulgavit, attendamus. Infirmatur quis in vobis? (inquit) inducat presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. Nam quòd peccata condonari Apostolus affirmat, in eo declarat Sacramenti vim, & naturam. Hanc verò Catholicæ Ecclesie de Extrema Unctione perpetuam doctrinam fuisse, cum alia plura Concilia testantur, tum à Tridentina Synodo hoc ita declaratum est, ut in eos omnes anathematis penam constituerit, qui aliter docere, aut sentire audeant.

Innocentii. Ac Innocentius quoque primus hoc Sacramentum fidelibus maxime commendat. Constanter itaque docendum est à Pastoribus, verum Sacramentum esse, nec

plura, sed unum, quamvis per plures unctiones administretur; quarum singulis propria preces, ac peculiaris forma adhibenda est. Unum verò est non partium continuatione, quæ dividi non possint, sed perfectione; cujusmodi sunt cætera omnia, quæ ex pluribus rebus constant. Nam quemadmodum domus, quæ ex multis, & diversis rebus composita est, una tantum forma perficitur; ita hoc Sacramentum, etsi ex pluribus rebus, & verbis constituitur, unum tamen signum est, & unius rei, quam significat, efficientiam habet. Docebunt præterea Parochi, quæ sint hujus Sacramenti partes, elementum, inquam, & verbum, hæc enim à Sancto Jacobo prætermissa non sunt: in quibus singulis sua mysteria licet animadvertere. Ejus igitur elementum, sive materia, quemadmodum Concilia, ac præcipue Tridentinum decrevit, est oleum ab Episcopo consecratum, liquor scilicet, non ex oleo pingui, & crassa natura, sed ex quavis baccis tantummodo expressus. Aptissimè autem hæc materia illud significat, quod vi Sacramenti interiorius in anima efficitur; nam ut oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit: ita Sacramenti virtus anime tristitiam, ac dolorem minuit. Oleum præterea sanitatem restituit, hilaritatem affert, & lumen tanquam pabulum præbet; tum verò ad recreandas defatigati corporis vires maxime accommodatum est. Quæ omnia, quid in ægroto divina virtute per hujus Sacramenti administrationem efficiatur, declarant. Hæc de materia satis sint. Forma verò Sacramenti est verbum, & solem-

lemnis illa precatio, quam Sacerdos ad singulas unctiones adhibet, cum inquit: Per istam Sanctam unctionem indulgeat tibi Deus, quidquid oculorum, sive narium, sive tactus vitio deliquisti. Quòd autem hæc vera sit, & propria hujus Sacramenti forma, Sanctus Jacobus Apostolus significat, cum ait: Et orent super eum, & oratio fidei salvabit infirmum. Ex quo licet cognoscere, formam precatiōnis modo profertendam esse; tametsi, quibus potissimum verbis concipienda sit, Apostolus non expresserit. Verùm hoc ad nos fidei Patrum traditione permanavit, ita ut omnes Ecclesie eam forme rationem retineant, qua omnium mater, & magistra Sancta Ecclesia Romana utitur; nam etsi aliqui nonnulla verba immutant, cum pro, Indulgeat tibi Deus, ponunt, Remittat, vel Parcat, interdum etiam, Sanet quidquid commisit: tamen, quoniam nulla fit sententiæ immutatio, constat eandem ab omnibus formam religiosè servari. Nec verò quisquam miretur, cur factus sit, ut aliorum Sacramentorum forma vel absolute significet quod efficit, ut cum dicimus: Ego te baptizo; aut; Signo te signo crucis: vel tanquam ab imperantibus pronuncietur, ut cum in Sacramento ordinis administrando dicitur; Accipe potestatem; hæc una verò Extremæ Unctionis forma precatōne quadam absolvetur: id enim optimo jure constitutum est, nam cum hoc Sacramentum præterea adhibeatur, ut, præter spirituales gratiam, quam tribuit, sanitatem etiam restituat ægrotis: tamen; quia non semper sequitur, ut ægri à morbis convalescant,

ob eam causam precatōne forma conficitur, ut à Dei benignitate id impetremus, quòd Sacramenti vis constanti, & perpetuo ordine efficere non solet. Adhibentur autem ritus proprii in hujus quoque Sacramenti administratione: sed eorum maxima pars precatōnes continet, quibus Sacerdos ad ægroto salutem impetrandam utitur; nullum enim est aliud Sacramentum, quòd pluribus precibus conficiatur; ac rectè quidem: quoniam eo potissimum tempore fideles piis obsecrationibus adjuvandi sunt; quare & alii omnes, quos tum adesse contigerit, & præcipue Parochi, debent orare Deum ex animo, & ejus misericordie laborantes vitam, & salutem omni studio commendare.

Verum cum demonstratum sit, Extremam Unctionem verè, & propriè in Sacramentorum numero habendam esse, illud etiam sequitur, ejus institutionem à Christo Domino profectam esse: quæ postea à Sancto Jacobo Apostolo fidelibus proposita, & promulgata est. Quamquam ideam Salvator hujus unctionis specimen quoddam dedisse visus est, cum discipulos suos binos, & binos ante faciem suam misit, de illis enim apud Evangelistam ita scriptum est: Exeuntes predicabant, ut penitentiam agerent: & demonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant: quam quidem unctionem non ab Apostolis inventam, sed à Domino præceptam; non naturali aliqua virtute præditam, sed mysticam, potius ad sanandos animos, quam ad corpora curanda institutam fuisse, credendum est: S. Dionysii, Am-

Uctionis extrema Sacramentum un à Christo institutum, & quibus conferendum.

Marc.

6.

S. Dionysii, Am-

bro-

Jacobi.
5.

Jacob.
5.

Triad.
Syn.

Ambrosius, *Chrysostomus*, & *Gregorius Magnus* asserunt: ut nullo modo dubitandum sit, quin hoc unum ex septem Catholicæ Ecclesiæ Sacramentis summa cum religione accipere oporteat. Sed docendi sunt fideles; quàmvis hoc Sacramentum ad omnes pertineat, quædam tamen hominum genera excipi, quibus administrandum non sit. Ac primum excipiuntur, qui sano, & firmo corpore sunt: his enim Extremam Unctionem tribuendam non esse, & *Apostolus* docet, cum inquit; Infirmitur quis in vobis? & ratio ostendit; siquidem ob eam rem instituta est, non modo ut animæ, sed etiam ut corpori medicinam afferat. Cum igitur illi tantum, qui morbo laborant, curatione indigent: idcirco is etiam, qui ad hoc periculosè ægrotare videntur, ut ne supremis illis vitæ dies instet, metuendum sit, hoc Sacramentum præberi debet. In quo tamen gravissimè peccant, qui illud tempus ægroti unguendi observare solent, cum, jam omni salutis spe amissa, vita, & sensibus carere incipiat; constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur. Quare Parochis animadvertendum est, ut eo potissimum tempore cælestem medicinam adhibeant, illam quidem semper vi sua admodum salutare, cum eorum etiam pietate, & religione, qui curandi sunt, magis profuturam intellexerint. Nemo igitur, qui gravi morbo affectus non sit, Sacramentum Unctionis dare licet,

Jacobi
5.

tametsi vitæ periculum adeat; vel quia periculosam navigationem patet; vel quia prælium inturus sit, à quo certa mors illi impendat; vel etiam, si capitis damnatus ad supplicium raperetur; omnes præterea, qui rationis usu carent, ad hoc Sacramentum suscipiendum apti non sunt: & pueri, qui nulla peccata admittunt, quorum reliquias sanare hujus Sacramenti remedio opus sit; amentes item, & furiosi, nisi interdum rationis usum habent, & eo potissimum tempore pii animi significationem darent, peterentque ut sacro oleo ungerentur; nam qui ab ipso ortu nunquam mentis, & rationis compos fuit, unguendus non est: secus verò si ægrotus, cum mente adhuc integra hujus Sacramenti particeps fieri voluisset, postea in insaniam, & furorem incidit. Non sunt autem omnes corporis partes unguendæ, sed ea tantum, quas veluti sensuum instrumenta natura homini attribuit, oculi propter visionem, aures propter auditum, nares propter odorem, os propter gustum, vel sermone, manus propter tactum; qui tametsi toto corpore æquabiliter fusus est, in ea tamen parte maximè viget. Hunc autem unguendi ritum universalis Ecclesia retinet, atque etiam hujus Sacramenti naturæ optimè convenit medicamenti enim est instar. Ac quoniam in corporis morbis, quàmvis universum corpus male affectum sit, tamen illi tantum parti curatio adhibetur, à qua, tanquam à fonte, & origine, morbus manat; idcirco non totum corpus, sed ea membra, in quibus potissimum sentiendi vis eminet, renes etiam-

etiam, veluti voluptatis, & libidinis sedes, unguuntur; tum pedes, qui nobis ingressus, & ad locum movendi principium sunt. In quibus illud observare oportet in una, eademque ægrotatione, cum æger in eodem vite periculo positus est, semel tantum unguendum esse. Quod si post susceptam hanc Unctionem æger convalescerit; quoties postea in id vite discrimen incidit, toties ejusdem Sacramenti subsidium ei poterit adhiberi; ex quo patet, in eorum Sacramentorum numero, quæ iterari solent, reponendum esse.

Extrema Unctio qua præparatione suscipienda, quis minister, & fructus illius.

Quoniam verò omni studio curare oportet, ne quid Sacramenti gratiam impediatur; ei verò nihil magis adversatur, quam alicujus peccati mortiferi conscientia; servanda est Catholicæ Ecclesiæ perpetua consuetudo, ut, ante Extremam Unctionem, Penitentia, & Eucharistiæ Sacramentum administraretur. Ac deinde ægroti persuadere Parochi studeant, ut ea fide se unguendum Sacramenti præbeat, qua olim, qui ab Apostolis sanandi erant, se ipsos offerre consueverat. In primis autem animæ salus, deinde corporis valetudo cum illa adjunctione, si ea ad æternam gloriam profutura sit, expetenda est. Nec verò dubitare fide esse debent, quin sanctæ illæ, & solennes preces à Deo audiantur, quibus Sacerdos non suam, sed Ecclesiæ, & Domini nostri Jesu Christi personam gerens utitur. Quia una maximè re cohortandi sunt, ut hujus saluberrimi olei Sacramentum sanctè, & religiose sibi administrandum curent, cum & acrior pugna instare, & vires cum animi, tum corporis, desicere

videantur. Jam verò, quis Extremæ Unctionis minister sit, ab eodem Apostolo, qui Domini legem promulgavit, didicimus, ait enim: Inducat presbyteros, quo nomine non eos significat, qui etate protractiores sunt, quemadmodum sapienter Tridentina Synodus exposuit, aut qui in populo principem locum obtinent, sed Sacerdotes, qui ab ipsis Episcopis per manuum impositionem rite ordinati sunt. Sacerdoti igitur hujus Sacramenti administratio commissa est. Neque tamen ex Sanctæ Ecclesiæ decreto cuivis Sacerdoti, sed proprio Pastori, qui jurisdictionem habeat, sine alteri, cui ille ejus munus fungendi potestatem fecerit, hoc Sacramentum administrare licet. Illud verò maximè animadvertendum est, Sacerdotem in ea administratione, quemadmodum etiam in aliis Sacramentis fit, Christi Domini nostri, & Sanctæ Ecclesiæ ejus sponse, personam sustinere. Explicandæ etiam sunt accuratè utilitates, quas ex hoc Sacramento capimus: ut, si nihil aliud fideles ad ejus usum possit allicere, ipsa saltem utilitate ducantur; cum ita comparatum sit, ut omnia ferè nostris commodis metiamur. Docentur igitur Pastores, hoc Sacramentum gratiam tribui, quæ peccata, & in primis quidem leviora, & ut communi nomine appellantur, venialia, remittit; exciis enim culpe, Penitentia Sacramentum tollitur; neque enim hoc Sacramentum primario loco ad graviorem criminum remissionem institutum est: sed Baptismus tantum, & Penitentia vi sua hoc efficiant. Altera est Sacre Unctionis utilitas, quòd animam à lan-

Jacobi
5.

Conc.
Trid.

guore, & infirmitate, quam ex peccatis contraxit, & à cæteris omnibus peccati reliquiis liberat. Tempus autem huic curationi opportunissimum existimandum est, cum gravi morbo afficitur, ac vite periculum impendat. Etenim homini natura insitum est, ut nihil in rebus humanis æquè, ac mortem pertimescat. Auget autem magnopere hunc timorem præteritorum scelerum memoria; cum præsertim gravissima conscientie nostræ accusatio nos urgeat; ut enim scriptum est: Venient in cogitationem peccatorum suorum timidi, & traducunt illos ex adverso iniquitates ipsorum. Deinde illa cura, & cogitatio vehementer angit, quòd paulo post stare oporteat ante tribunal Dei, à quo de nobis iustissima pro eo, ac meriti fuerimus, sententia ferenda sit. Sæpè autem evenit, ut fideles hoc terrore percussi, se miris modis exagitari sentiant. Nihil autem ad mentis tranquillitatem magis conducit, quam si tristitia abjiciamus, & læto animo Domini adventum expectemus; paratque simus, depositum nostrum, quodcumque illud à nobis repetere voluerit, libenter reddere. Ut igitur hac sollicitudine fidelium mentes liberentur, animusque pio, & sancto gaudio repletur, Extreme Unctionis Sacramentum efficit. Præterea, aliud etiam, quod merito omnium maximum videri potest, ex eo consequimur; nam etsi humani generis hostis; quòd vivimus, nunquam desinit de interitu, & exitio nostro cogitare; nullo tamen tempore, ut nos omnino perdat, ac si fieri possit, spem nobis divine misericordie eripiat,

vehementius omnes nervos coarctendit, quàm cum supremum vite diem appropinquare animadvertit. Quamobrem fidelibus arma, & vires hoc Sacramento subministrantur, quibus adversarii vim, & impetum frangere, & illi fortiter repugnare possint: allevatur enim, & erigitur ægri animus, divine bonitatis spe; eaque confirmatus morbi incommoda omnia fert levius, ac ipsius Demonis, calcaneo insidiantis, artificium, & caliditatem facilius eludit. Accedit postremo, siquidem profutura sit, etiam corporis sanitas. Quòd si ægroti hoc tempore eam minus consequuntur, id quidem non Sacramenti vitio, sed ob eam potius causam evenire credendum est, quòd eorum magna pars, vel qui sacro oleo perunguntur, vel à quibus administratur, fides infirmior est; testatur enim Evangelista, Dominum apud suos multas virtutes non fecisse propter incredulitatem illorum. Quamquam etiam rectè dici potest, Christianam religionem, ex quo altius tanquam radices egit in animis hominum, minus jam hujusmodi miraculorum adminiculis indigere, quam olim nascentis Ecclesie initio necessaria esse viderentur. Sed tamen hoc loco fides magnopere excitanda erit; utcumque enim, quòd ad corporis valetudinem atinet, Dei consilio, & voluntate ceciderit, certa spe niti fideles debent, se hujus sacri olei virtute spirituales sanitatem consecuturos esse; futurumque, ut, si eos vita decedere contingat, præclare illius vocis fructum percipiant, quæ scriptum est: Beati mortui, qui in Domino moriuntur.

Hæc

Sap. 4.

Matt. 13.

Apo. 14.

Hæc de Extreme Unctionis Sacramento breviter quidem dicta sunt; verum, si hæc ipsa rerum capita à Pastoribus latius, & ea, quæ decet, diligentia explanata erunt; dubitandum non est, quin fideles ex hac doctrina maximum pietatis fructum percipiant.

DE ORDINIS SACRAMENTO.

Si quis aliorum Sacramentorum naturam, & rationem diligenter considerarit, facile perspiciet, ea omnia ab Ordinis Sacramento ita pendere, ut sine illo partim confici, & administrari nullo modo queant; partim solemnium cæremonia, & religioso quodam ritu, ac cultu carere videantur. Quare necesse est, Pastores institutum Sacramentorum doctrinam persequentes, eò diligentius de Ordinis etiam Sacramento sibi agenda arbitrentur. Proderit autem maxime hæc explicatio, primùm quidem illis ipsis, deinde aliis, qui Ecclesiasticæ vite rationem ingressi sunt, postremò etiam fidelis populo; ipsis, quòd, dum in hujus argumenti tractatione versantur, ad eam gratiam excitandam, quam hoc Sacramento adepti sunt, magis commoverent; aliis, qui in sortem Domini vocati sunt, partim ut eodem pietatis studio afficiantur, partim verò, ut earum rerum cognitionem percipiant, quibus instructi, viam sibi ad ultiores gradus facilius munire possint: reliquis autem fidelibus, primùm quidem, ut intelligant, quo honore digni sint Ecclesiæ ministris; deinde, quoniam sæpè contingit, ut multi adsint, vel qui spe liberos suos adhuc infantes Ecclesiæ ministerio

destinarint, vel qui sua sponte & voluntate illud vite genus sequi velint; quos certè ignorare minime æquum est, quæ præcipuè ad hæc rationem pertinent. Primum itaque fidelibus tradendum est, quanta sit hujus instituti, si summum ejus gradum, hoc est Sacerdotium spectemus, nobilitas, & excellentia. Nam cum Episcopi, & Sacerdotes tanquam Dei interpretes, & internuncii quidam sint, qui ejus nomine divinam legem, & vite præcepta homines edocent, & ipsius Dei personam in terris gerunt; perspicuum est, eam esse illorum functionem, quæ nulla major excogitari possit: quæ merito non solum Angeli, sed Dei etiam, quòd Deus immortalis vim, & numen apud nos teneat, appellatur. Quamvis autem omni tempore summam dignitatem obtinerint, tamen novi testamenti Sacerdotes cæteris omnibus honore longè antecellunt. Potestas enim tum corpus, & sanguinem Domini nostri conficiendi, & offerendi, tum peccata remittendi, quæ illis collata est, humanam quoque rationem, atque intelligentiam superat; nedum ei aliquid par, & simile in terris inveniri queat. Deinde verò, quemadmodum Salvator noster à Patre, Apostoli autem ac discipuli in universum mundum à Christo Domino missi sunt; ita quotidie Sacerdotes, eadem, quæ illi, potestate præditi, ad consumptionem sanctorum in opus ministerii in edificationem corporis Christi mittuntur. Hujus igitur tanti officii onus nemini temerè imponendum est, sed is tantum, qui illud vite sanctitatis, doctrinæ, fidei prudentia sustinere possint. Nec

Y

verò

Epb. 4.

Hebr. 5.